

شطرنج در مدرسه

www.ketab.ir

شهین فکری زاد

سرشناسه	فکری زاد، شهین، ۱۳۵۱ -
عنوان و نام پدیدآور	شطرنج در مدرسه / شهین فکری زاد.
مشخصات نشر	تالش: زبان و تفکر، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	۱۳۶ ص.: مصور.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۹۵۱۶۵-۰۰-۶ :
وضعیت فهرست نویسی	فیفا
موضوع	شطرنج
رده بندی کنگره	۱۳۹۴ ش ۶ / GV ۱۴۴۵ / ف ۸
رده بندی دی.بی	۷۹۴ / ۱۲ :
شماره کتابخانه ملی	۳۹۱۶۰۹۰ :

شطرنج در مدرسه

نویسنده:	شهین فکری زاد
ناشر:	زبان و تفکر
نوبت چاپ:	اول
تاریخ انتشار:	۱۳۹۴
چاپ و صحافی:	زیتون
تعداد صفحه / قطع:	۱۳۶ وزیری
شمارگان:	۱۰۰۰
قیمت:	۷۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

۷	مقدمه
۹	تاریخچه
۱۳	فصل اول
۱۳	توضیح بازی
۱۵	مقررات بازی
۱۵	ماهیت و اهداف بازی شطرنج
۱۵	نام گذاری خانه‌ها و ثبت حرکات
۱۶	ثبت حرکات و علایم قراردادی
۱۹	ثبت حرکات
۲۱	حرکت مهره‌ها و تعویض
۲۹	عمل حرکت دادن مهره‌ها
۳۱	اتمام بازی
۳۲	وضعیت‌های غیر عادی
۳۷	قلعه رفتن
۳۹	حرکت پیاده. انپاسان. ترفیع
۴۳	ترفیع پیاده
۴۳	فصل دوم
۴۳	هدف بازی
۴۳	مات
۴۶	مات‌های ساده

۵۱	تساوی و پات
۵۵	فصل سوم
۵۵	نقش پوزیسیون در تناسب قوا
۵۹	خاصیت حرکت
۶۱	محدودیت
۶۱	خطوط مسدود
۶۵	بستن خانه‌ها
۶۷	حاشیه مدحه
۶۸	مهره‌ی مدافع
۷۱	اچمزی
۷۵	کیش
۸۰	حمله‌ی دو گانه
۸۸	گرفتن
۹۳	حمله به شاه بی پناه
۹۴	مرکز
۹۵	عرض هفتم و (هشتم)
۹۹	گسیختن زنجیر پیاده‌ی
۱۰۱	تمپو و تسوگتسوانگ
۱۰۶	فصل چهارم
۱۰۶	ایده و انگیزه
۱۱۰	نمونه‌های ترکیبی
۱۳۵	بند نامه‌ها شطرنج

مقدمه

می‌دانید که شطرنج فعالیتی است خوشایند و دوست داشتنی. اگر به عنوان یک تفریح به آن نگاه کنید می‌بینید یک سرگرمی نشاط‌انگیز دارید. و به خاطر همان هم در قدیم و حال و آینده به عنوان یک بازی خوب قلمداد شده، می‌شود و خواهد شد.

اخیراً شطرنج در بین کودکان و نوجوانان نیز گسترش وسیعی داشته است. از طریق کتب مختلف و سی‌دی‌ها، ورزش می‌توان به پیشرفت‌های زیادی رسید. اما آنچه مهم است این است که مربیان باید در آموزش این رشته ورزشی و تکنیک‌هایش دقت لازم را داشته باشند. باید یک کردن را از همان ابتدا به نونهالان آموخت. برای ارائه بهترین و کوتاه‌ترین راه حل در مسائل شطرنج به آنان امتیاز بدهند و با شوخی‌های به‌جا و سنجیده در کلاس‌های آموزشی و نشاط در بین نوآموزان ایجاد نمایند.

اصلی‌ترین عامل پیشرفت بچه‌ها بازی، بازی، بازی است. میزان نونهالان بازی بگذارد و تفسیر بازی برتر را حتما در کلاس خود داشته باشد.

باید تاکید نماید که استفاده از کامپیوتر باید محدود و به دقت باشد حتما بازی خود را ثبت نموده تا بتوان تجزیه و تحلیل کرد.

این مجموعه تهیه شده از کتاب مایزلیس قوانین داوری و ماهنامه شطرنج و اینترنت.

هدف اصلی آن آموزش صحیح شطرنج در مدارس می‌باشد. به همه شطرنج‌بازان و شطرنج‌دوستان توصیه می‌شود که حتماً با عضویت در ماهنامه شطرنج از رویدادهای شطرنجی کشور و جهان مطلع باشند. آنچه در این باره مهم به نظر می‌رسد اینست که باید در این راه درست فکر کرد، درست گام برداشت و درست بازی کرد.

به امید آن روز

www.ketab.ir

تاریخچه شطرنج

تاریخچه شطرنج تا کنون در هاله‌ای از ابهام باقی مانده است. به نظر می‌رسد کهن‌ترین نوشته مربوط به شطرنج به زبان سانسکریت است که متعلق به هجده قرن پیش است و به همین دلیل گفته می‌شود که هندی‌ها این بازی را اختراع کردند و بر این باور صحت می‌گذارد.

اولین نوع شطرنج در هند قدیم حاتورانگا یا شاتورانگا نام داشت که دونالد لیدل مولف کتاب خود به نام مهره‌های شطرنج به این موضوع اشاره داشت.

شاتورانگا به معنی چهار جز می‌باشد و سلف شطرنج معاصر به حساب می‌آید سازمان جنگی هند را در گذشته بازتاب می‌دهد و ترکیب آن پیاده - اسب - فیل و ارابه‌های جنگی وجود داشت و حرکت مهره‌ها با انداختن تاس همین معین شده است.

بعد از حمله اسکندر به هند ارابه‌های جنگی به علت عدم کارایی از رده خارج شد. بر این اساس تاریخ شطرنج به ۲۵ قرن پیش برمی‌گردد گفته می‌شود ایرانی‌ها بازی شطرنج را از هندی‌ها یاد گرفتند و اعراب آن را به اروپایی‌ها شناساندند. البته بررسی‌های استاد نوایی نشان می‌دهد شطرنج ابداع ایرانی‌هاست که از بیست قرن پیش در ایران متداول بود.

احتمالا اولین استاد شطرنج ادلی بود که کتابی هم در مورد تکنیک‌های بازی شطرنج نوشت.

ادلی تا آخر عمر بی‌رقیب بود تا اینکه در مسابقه‌ای که در حضور متوکل عباسی خلیفه عباسی انجام گرفت به رازی باخت.

بزرگترین شطرنج‌باز مسلمان سولی مو رخ بغدادی بود که اصول و تکنیک‌های شطرنج را تدوین کرد اولین کسی بود که بازیکنان شطرنج را بر حسب توانایی رده بندی کرد. نامدارانی چون ناپلئون بنا پارت - بنیامین فرانکلین - فرد نیاند شاه اسپانیا - چارلز دیکنز - آبراهام لینکلن - همفری بوگارد شطرنج بازی می‌کردند. ادگار آلن پو علاوه بر بازی شطرنج درباره شطرنج بسیار قلم زده است.

پس از انقراض خلافت عباسیان کانون شطرنج به سوریه - ترکیه - مصر کشانیده شد و بین مغول‌ها - مملوک‌ها - مول گردید.

تیمور لنگ امپراتور هونو - تبتلیز کننده شطرنج و بازیکن ماهری بود. او آنقدر به بازی شطرنج علاقه‌مند بود که اسم پسرش را شاهرخ گذاشت.

هارون الرشید از خلفایی بود که شطرنج را تبلیغ نمود. او به شطرنج‌بازان ماهر ملاطفت می‌نمود و مسابقاتی ترتیب می‌داد. مامون خلیفه عباسی نیز به بازی شطرنج راغب بود.

بازی شطرنج به تدریج از خاورمیانه به اروپا گسترش پیدا کرد. در سال ۱۰۶۱ میلادی شطرنج در اروپا آنچنان متداول شد که بازی آن توسط کلیسا ممنوع شد.

بازی شطرنج علی‌رغم ممنوعیت کلیسا مورد استقبال عموم مردم قرار گرفت و کلیسا ناگزیر شد در سال ۱۴۰۰ میلادی حکم خود را لغو کند و به این ترتیب شطرنج برای همیشه موطن خود را پیدا و قهرمانان جهان بیشتر از اروپا برخاستند.

پس از رنسانس و در اواخر قرن ۱۵ شطرنج در قاره اروپا متحول گردید و در تغییرات مهمی در حرکات مهره‌ها به‌ویژه حرکت وزیر - فیل که قلعه‌گیری و گرفتن در حین عبور و ... داده شد. به عبارت دیگر شطرنج نوین که امروزه در سراسر دنیا از جمله کشور ما رایج است، پدید آمد.

تاریخچه ورود شطرنج نوین به ایران احتمالاً از اوسط دوران قاجاریه با برقراری روابط سیاسی و بازرگانی بین ایران و کشورهای اروپایی و باز شدن سفارتخانه‌های این کشورها در تهران و یا سایر نقاط ایران بوده است که طبقه اعیان و اشراف و کارمندان ایرانی که با مامورین و نمایندگان این کشورها تماس داشتند با شطرنج نوین آشنا شدند.

در سال ۱۳۲۹ انجمن تربیت بدنی رسماً تاسیس فدراسیون شطرنج ایران را اعلام کرد و آقای حسین فرزانه اولین رئیس فدراسیون منصوب گردید.

در سال ۱۳۳۱ فدراسیون شطرنج به عضویت فدراسیون بین‌المللی شطرنج (فیده) درآمد که زندیاد دکتر جمال‌الدین عصار در سال ۱۳۳۴ به ریاست فدراسیون منصوب گردید.

اولین مسابقه رسمی شهری تهران زیر نظر فدراسیون شطرنج برگزار گردید که استاد عباس لطفی به مقام قهرمانی رسید. اولین مسابقه قهرمانی کشور در سال ۱۳۳۵ برگزار شد. در سال ۱۳۳۶ برای اولین بار تیم ملی شطرنج ایران به المپیاد جهانی شطرنج که در شهر مسکو برگزار شد اعزام گردید.

در سال ۱۳۵۴ با کسب عنوان قهرمانی کشور برای منطقه غرب آسیا توسط استاد خسرو هرنندی کشور ما صاحب اولین استال در "المللی در تاریخ شطرنج خود گردید.

در دنیای امروز شطرنج نه تنها یک ورزش ساده فکری به شمار می‌رود، بلکه مجموعه‌ای است از علم و تکنیک و هنر و از نظر تربیت بدنی پرورش‌دهنده قوای دماغی و مغز آدمی است و از جهت علمی آمیزه‌ای از ریاضیات و روانشناسی و ملاکی برای سنجش هوش و حافظه و در زمینه هنر عرصه جولان و خلاقیت و زیبا که گهگاه مینیاتورهایی پدید می‌آورد که از یاد نرفتنی و ستودنی است.